

וּבְמִדּוֹר הָרֵאשׁוֹן מוֹרִידִין וְדָנִין הַמְּבִזָּה תְּלֵמִיד חָכְם בְּלִבּוֹ, אָף עַל פִּי שְׁפָדוֹם לְפָנֵי אַחֲרִים. וְהַמְקַלֵּל חֲרַשׁ, וְכִיּוֹצֵא בָהֶם. וְהַעוֹבֵר אַחֲרָיו בֵּית הַפְּנִסָּת, בְּשַׁעַה שֶׁהֲצִיבוֹר מִתְּפַלְלִים. וְהַמְסַפֵּר שְׂבַח חֲבָרוֹ בְּפָנֵי מִי שֶׁשׁוֹנְאִים אוֹתוֹ לְרָעָה. (ס"א ועל אבך לשון הרע) וְכָל אֱלוֹ, וְכִיּוֹצֵא בָהֶם, נִידוּנִין בְּמִדּוֹר הָרֵאשׁוֹן. הַמְּדוֹר הַשְּׁנִי, הוּא נִקְרָא שְׁחַת. וְהוּא אֲשֶׁר יְרוּקָה. וְאִין שָׁם פִּי אִם חוֹשֶׁךְ, וְאִין שָׁם רַחֲמִים כָּלֵל. וְשָׁם דָּנִין, כָּל הַמְּסַפְּרִין אַחֵר מִשְׁתֵּן שֶׁל תְּלֵמִידֵי חָכְמִים. וְהַמְּלַבֵּין פְּנֵי חֲבָרוֹ בְּרַבִּים. וְאִפִּילוֹ בַּהֲלָכָה, שְׁלֵא לְלַמּוֹד מִמֶּנּוּ. וְהַמְתַּגָּאֵה שְׁלֵא לְשֵׁם שְׁמַיִם. וְהַמְתַּכְּבֵּד שֶׁל חֲבִירוֹ. וְהַיּוֹדֵעַ בְּחֲבָרִים אוֹ בַּהֲלָכָה אַחַת, וְהֵם בְּעִיר אַחַת, וְאִינוּ מוֹדִיעוֹ קוֹדֵם שֶׁיִּכְפָּשׁל, וְיִשְׁמַח הוּא אוֹ אַחֲרִים. וְמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּית הַפְּנִסָּת בְּעִירוֹ וְאִינוּ נִכְנָס בָּהּ לְהַתְּפַלֵּל. וְמִי שֶׁאִינוּ נֹחַ לְחֲבָרוֹ בַּהֲלָכָה. וְהַאֹכֵל מִסְּעוּדָה שֶׁאִינָה מִסְּפָקַת לְבַעֲלֶיהָ. וְהַמְגַבִּיחַ יָדוֹ עַל חֲבִירוֹ, אָף עַל פִּי שְׁלֵא הִכָּהוּ. וְמִי שֶׁמְקַלֵּל בְּשַׁחֲוֹק לְחֲבָרוֹ, בְּעַנְיָן שֶׁיִּגְיַע לוֹ בּוֹשֶׁת. כָּל אֱלוֹ נִדוּנִים שָׁם בְּמִדּוֹר זֶה, וְכָל פִּיּוֹצֵא בָהֶם.

וּבְמִדּוֹר הָרֵאשׁוֹן מוֹרִידִים וְדָנִים הַמְּבִזָּה תְּלֵמִיד חָכְם בְּלִבּוֹ, אָף עַל פִּי שְׁפָדוֹם לְפָנֵי אַחֲרִים. וְהַמְקַלֵּל חֲרַשׁ וְכִיּוֹצֵא בָהֶם. וְהַעוֹבֵר אַחֲרָיו בֵּית הַפְּנִסָּת בְּשַׁעַה שֶׁהֲצִיבוֹר מִתְּפַלְלִים. וְהַמְסַפֵּר שְׂבַח חֲבָרוֹ בְּפָנֵי מִי שֶׁשׁוֹנְאִים אוֹתוֹ לְרָעָה. (ועל אבך לשון הרע) וְכָל אֱלוֹ וְכִיּוֹצֵא בָהֶם נִדוּנִים בְּמִדּוֹר הָרֵאשׁוֹן.

הַמְּדוֹר הַשְּׁנִי הוּא נִקְרָא שְׁחַת, וְהוּא אֲשֶׁר יְרוּקָה. וְאִין שָׁם פִּי אִם חוֹשֶׁךְ, וְאִין שָׁם רַחֲמִים כָּלֵל. וְשָׁם דָּנִים כָּל הַמְּסַפְּרִים אַחַת מִשְׁתֵּן שֶׁל תְּלֵמִידֵי חָכְמִים. וְהַמְּלַבֵּין פְּנֵי חֲבָרוֹ בְּרַבִּים, וְאִפִּילוֹ בַּהֲלָכָה שְׁלֵא לְלַמּוֹד מִמֶּנּוּ. וְהַמְתַּגָּאֵה שְׁלֵא לְשֵׁם שְׁמַיִם. וְהַמְתַּכְּבֵּד בְּקִלּוֹן שֶׁל חֲבָרוֹ. וְהַיּוֹדֵעַ בְּחֲבָרִים אוֹ בַּהֲלָכָה אַחַת, וְהֵם בְּעִיר אַחַת, וְאִינוּ מוֹדִיעוֹ קוֹדֵם שֶׁיִּכְפָּשׁל, וְיִשְׁמַח הוּא אוֹ אַחֲרִים. וְמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּית הַפְּנִסָּת בְּעִירוֹ וְאִינוּ נִכְנָס בָּהּ לְהַתְּפַלֵּל. וְמִי שֶׁאִינוּ נֹחַ לְחֲבָרוֹ בַּהֲלָכָה. וְהַאֹכֵל מִסְּעוּדָה שֶׁאִינָה מִסְּפָקַת לְבַעֲלֶיהָ. וְהַמְגַבִּיחַ יָדוֹ עַל חֲבָרוֹ, אָף עַל פִּי שְׁלֵא הִכָּהוּ. וְמִי שֶׁמְקַלֵּל בְּשַׁחֲוֹק לְחֲבָרוֹ בְּעַנְיָן שֶׁיִּגְיַע לוֹ בּוֹשֶׁת. כָּל אֱלוֹ נִדוּנִים שָׁם בְּמִדּוֹר זֶה, וְכָל פִּיּוֹצֵא בָהֶם. הַמְּדוֹר הַשְּׁלִישִׁי הוּא נִקְרָא דוּמָה, וְשָׁם נִדוּנִים כָּל אוֹתָם גְּסִי הַרוּחַ הַמְתַּגָּאִים בְּלִבָּם בַּהֲלָכָה לְפָנֵי הָעַם שְׁלֵא לְשֵׁם שְׁמַיִם. וְהַמְסַפְּרִים לְשׁוֹן הָרַע. וְהַמְגִּיס לְבוֹ בְּהוֹרָאָה. וְהַדָּן אֶת חֲבָרוֹ לְכַף חוֹבָה. וְהַמְלִוֵּה לְחֲבָרוֹ בְּרַבִּית. וְהַמְגַלֵּה פָּנִים בַּתוֹרָה שְׁלֵא כַּהֲלָכָה. וְמִי שֶׁאִינוּ עוֹנֶה אֶמֶן אַחֵר הַמְּבָרֵךְ. וְמִי שֶׁעוֹשֶׂה תְּפִלָּתוֹ פִּיסקִי פִּיסקִי. כְּגוֹן הַמְּסַפֵּר בַּתְּפִלָּתוֹ, וְחוֹזֵר וְאוֹמֵר דְּבַר אַחֵר, וְחוֹזֵר וּמְפָסִיק, וְהוּא נִקְרָא פִּיסקִי וּמְפָסִיק, וְהוּא נִקְרָא פִּיסקִי וּמְפָסִיק, וְהוּא נִקְרָא פִּיסקִי וּמְפָסִיק.

הַמְּדוֹר הַשְּׁלִישִׁי, הוּא נִקְרָא דוּמָה. וְשָׁם נִדוּנִים כָּל אוֹתָן גְּסִי הַרוּחַ, הַמְתַּגָּאִים בְּלִבָּם בַּהֲלָכָה לְפָנֵי הָעַם, שְׁלֵא לְשֵׁם שְׁמַיִם. וְהַמְסַפְּרִים לְשׁוֹן הָרַע. וְהַמְגִּיס לְבוֹ בְּהוֹרָאָה. וְהַדָּן אֶת חֲבָרוֹ לְכַף חוֹבָה. וְהַמְלִוֵּה לְחֲבָרוֹ בְּרַבִּית. וְהַמְגַלֵּה פָּנִים בַּתוֹרָה שְׁלֵא כַּהֲלָכָה. וְמִי שֶׁאִינוּ עוֹנֶה אֶמֶן אַחֵר הַמְּבָרֵךְ. וְמִי שֶׁעוֹשֶׂה תְּפִלָּתוֹ פִּיסקִי פִּיסקִי. כְּגוֹן הַמְּסַפֵּר בַּתְּפִלָּתוֹ, וְחוֹזֵר וְאוֹמֵר דְּבַר אַחֵר, וְחוֹזֵר וּמְפָסִיק, וְהוּא נִקְרָא פִּיסקִי פִּיסקִי. וְהַמְתַּלְוֹצֵץ

על חֲבֵרוֹ, וְעַל הַזְקֵן שֶׁשָּׂכַח תְּלִמוּדוֹ. וְהִרְוָאָה דְּבַר עֲרוּהָ בַּחֲבֵרוֹ וְאִינוֹ מוֹדִיעוֹ בֵּינוֹ לְבֵינוֹ. כָּל אֵלֶּה נִדְוֲנִין שָׁם, וְכָל פְּיוּצָא בָּהֶם.

פּסְקִי. וְהַמְתְּלוּצֵץ עַל חֲבֵרוֹ וְעַל הַזְקֵן שֶׁשָּׂכַח תְּלִמוּדוֹ. וְהִרְוָאָה דְּבַר עֲרוּהָ בַּחֲבֵרוֹ וְאִינוֹ מוֹדִיעוֹ בֵּינוֹ לְבֵינוֹ. כָּל אֵלֶּה נִדְוֲנִים שָׁם, וְכָל פְּיוּצָא בָּהֶם.

הַמְדוּר הַרְבִּיעִי, נִקְרָא טֵיט הַיּוֹן. וְשֵׁם נִידוּנִין, כָּל אוֹתָן גְּסִי הַרוּחַ. וְכָל אוֹתָן הָעוֹנִין עֲזוּת לְעֵנִים וּמְדוּפְאִין. וְהִרְוָאָה לְעֵנִי בְּדוּחַק וְאִינוֹ מְלוּוֹהוּ, עַד שֶׁמִּבְקָשׁ מִמֶּנּוּ הִנָּאֲתוֹ. וְכָל אוֹתָם הַיּוֹדְעִים עֲדוּת לְעֵנִי וְאִינָם מוֹדִיעִים. וְהָעוֹשֵׁק שֶׁכָּר שְׂכִיר. וְהַמוּצִיא זֶרַע לְבִטְלָה. וְהַבָּא עַל גּוֹיָה וְנִגְדָה. וְהַמְשַׁפֵּן לְעֵנִי וְאִינוֹ מַחְזִיר לוֹ מִשְׁכּוֹנֹתָיו כְּשֶׁאֵין לוֹ דְּבַר אַחֵר. וְהַמְטָה מִשְׁפָּט. וְהַלּוֹקֵחַ שׁוֹחֵד. כּוֹלֵם נִידוּנִים בַּמְדוּר הַזֶּה.

הַמְדוּר הַרְבִּיעִי נִקְרָא טֵיט הַיּוֹן, וְשֵׁם נִדְוֲנִים כָּל אוֹתָם גְּסִי הַרוּחַ, וְכָל אוֹתָם הָעוֹנִים עֲזוּת לְעֵנִים וּמְדוּפְאִים. וְהִרְוָאָה לְעֵנִי בְּדוּחַק וְאִינוֹ מְלוּוֹהוּ, עַד שֶׁמִּבְקָשׁ מִמֶּנּוּ הִנָּאֲתוֹ. וְכָל אוֹתָם הַיּוֹדְעִים עֲדוּת לְעֵנִי וְאִינָם מוֹדִיעִים. וְהָעוֹשֵׁק שֶׁכָּר שְׂכִיר. וְהַמוּצִיא זֶרַע לְבִטְלָה. וְהַבָּא עַל גּוֹיָה וְנִגְדָה. וְהַמְשַׁפֵּן לְעֵנִי וְאִינוֹ מַחְזִיר לוֹ מִשְׁכּוֹנֹתָיו כְּשֶׁאֵין לוֹ דְּבַר אַחֵר. וְהַמְטָה מִשְׁפָּט. וְהַלּוֹקֵחַ שׁוֹחֵד. כּוֹלֵם נִדְוֲנִים בַּמְדוּר הַזֶּה.

הַמְדוּר הַחֲמִישִׁי, נִקְרָא שְׂאוּל. וְשֵׁם נִידוּנִים הַמֵּינִים, וְהַמוֹסְרִים, וְהָאֶפִיקוֹרְסִים, וְהַכּוֹפְרִים בַּתּוֹרָה, וְהַכּוֹפְרִים בַּתְּחִיית הַמֵּתִים. עַל אֵלֶּה נֶאֱמַר, (שם ט ז) כָּלֵה עֲנָן וַיִּלַּךְ כֵּן יוֹרֵד שְׂאוּל לֹא יַעֲלֶה. וְעַל שְׂאֵר הַחוּטָאִים כְּתִיב, (ש"א ב ו) ה' מִמִּית וּמַחֲיֶה מוֹרִיד שְׂאוּל וַיַּעֲלֵל.

כָּלֵם נִדְוֲנִים בַּמְדוּר הַזֶּה. הַמְדוּר הַחֲמִישִׁי נִקְרָא שְׂאוּל, וְשֵׁם נִדְוֲנִים הַמֵּינִים, וְהַמוֹסְרִים, וְהָאֶפִיקוֹרְסִים, וְהַכּוֹפְרִים בַּתּוֹרָה, וְהַכּוֹפְרִים בַּתְּחִיית הַמֵּתִים. עַל אֵלֶּה נֶאֱמַר (איוב ז) כָּלֵה עֲנָן וַיִּלַּךְ כֵּן יוֹרֵד שְׂאוּל לֹא יַעֲלֶה. וְעַל שְׂאֵר הַחוּטָאִים כְּתוּב (שמואל-ב ב) ה' מִמִּית וּמַחֲיֶה מוֹרִיד שְׂאוּל וַיַּעֲלֵל.

הַמְדוּר הַשְּׁשִׁי, נִקְרָא צְלָמוֹת. וְשֵׁם נִידוּנִין, כָּל אוֹתָן שֶׁשָּׂכְבוּ עִם אִמּוֹתָן, וְנִגְדָה וְעַם גּוֹיָה. הַמְדוּר הַשְּׁבִיעִי, נִקְרָא אֶרֶץ תַּחְתִּית, הַיּוֹרֵד לְשָׁם, שׁוֹב אִינוֹ עוֹלָה. וְעַלֵּיהֶם נֶאֱמַר, (מלאכי ג כא) וְעִסּוֹתֶם רְשָׁעִים וּגְוֹ'.

הַמְדוּר הַשְּׁשִׁי נִקְרָא צְלָמוֹת, וְשֵׁם נִדְוֲנִים כָּל אוֹתָם שֶׁשָּׂכְבוּ עִם אִמּוֹתָם וְנִגְדָה וְעַם גּוֹיָה. הַמְדוּר הַשְּׁבִיעִי נִקְרָא אֶרֶץ תַּחְתִּית. הַיּוֹרֵד לְשָׁם שׁוֹב אִינוֹ עוֹלָה, וְעַלֵּיהֶם נֶאֱמַר (מלאכי ג) וְעִסּוֹתֶם רְשָׁעִים וּגְוֹ'.

וְכִּי אֵלּוּ הַמְדוּרוֹת, אֵשׁ אוֹכְלָה דּוֹלֶקֶת לִילָה יוֹם לְנַפְשׁוֹתֶם שֶׁל רְשָׁעִים. יֵשׁ מִי שֶׁנִּקְרָא רְשָׁע, וְנִידוּן בְּגִיהֶנָם שְׁנַיִם עָשָׂר חֲדָשׁ. וַיֵּשׁ רְשָׁע גָּמוּר שְׂאִין לוֹ הִרְהוּר תְּשׁוּבָה, אֵין לוֹ תַקְנָה, וְנִידוּן לְעוֹלָם בְּגִיהֶנָם. רַבֵּן אֶמְרִי, (ד' טז ע"ב) רְשָׁע נִידוּן בְּגִיהֶנָם שִׁשָּׁה חֲדָשִׁים. רְשָׁע גָּמוּר, שְׁנַיִם עָשָׂר חֲדָשׁ. וְהַיֵּי מִיֵּי כְּשֶׁהִרְהוּרוּ לְעִשׂוֹת תְּשׁוּבָה, וּמִתּוֹ. אֲבָל אִם לֹא הִרְהוּרוּ לְעִשׂוֹת תְּשׁוּבָה, וְלֹא עָשׂוּ תְּשׁוּבָה, עַלֵּיהֶם

וְכִּי אֵלּוּ הַמְדוּרוֹת, אֵשׁ אוֹכְלָה דּוֹלֶקֶת לִילָה יוֹם לְנַפְשׁוֹתֶם שֶׁל רְשָׁעִים. יֵשׁ מִי שֶׁנִּקְרָא רְשָׁע וְנִידוּן בְּגִיהֶנָם שְׁנַיִם עָשָׂר חֲדָשׁ. וַיֵּשׁ רְשָׁע גָּמוּר שְׂאִין לוֹ הִרְהוּר תְּשׁוּבָה, אֵין לוֹ תַקְנָה, וְנִידוּן לְעוֹלָם בְּגִיהֶנָם. חֲכָמִים אוֹמְרִים, רְשָׁע נִדוּן בְּגִיהֶנָם שִׁשָּׁה חֲדָשִׁים. רְשָׁע גָּמוּר - שְׁנַיִם עָשָׂר חֲדָשׁ. וּדְבָרִים אֵלּוּ כְּשֶׁהִרְהוּרוּ לְעִשׂוֹת

הַפְּסוּק אָמַר, (ישעיה סו כד) וַיֵּצְאוּ וַרְאוּ בַּפְּגְרֵי
הָאֲנָשִׁים הַפּוֹשְׁעִים בִּי וּגּוֹ'.

וְאָמַר רַבִּי רְחוּמַאי, כְּשֶׁגִּירָשׁ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא אָדָם הִרְאֵשׁוֹן מִגֵּן עֵדֶן, נִתְיָרָא
מִמְדוּר זֶה הַנִּקְרָא אֶרֶץ תַּחְתִּית, מִפְּנֵי שְׂאִין
לוֹ שִׁיעוּר. וְעַל זֶה נֶאֱמַר, (איוב י כב) אֶרֶץ עֲפָתָה
כְּמוֹ אֶפֶל צְלָמוֹת וְלֹא סְדָרִים וְתַפֵּעַ כְּמוֹ אֶפֶל.
מָה עָשָׂה. עָשָׂה תְּשׁוּבָה, וְנִכְנַס בְּמִי גִיחוּן עַד
צְוָארוֹ. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חָס עָלָיו,
וְסִלְקוּ לְמָקוֹם הַנִּקְרָא אֲדָמָה. שְׁהִיא אַחַת
מִשְׁבַּעֲה אֲרָצוֹת, וְשֵׁם הוֹלִיד אֶת קִיִּן וְהִבֵּל.
כְּשֶׁתָּרַג קִיִּן אֶת הֵבֶל, גָּזַר עָלָיו הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְהִיּוֹת נֶעַ וְנָד בְּאֶרֶץ. מָה פְּתִיב.

(בראשית ד יד) הֵן גִּרְשַׁת אוֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה
וּגּוֹ', וְהִיִּיתִי נֶעַ וְנָד בְּאֶרֶץ. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
קָבְלוֹ בְּתְשׁוּבָה, וְסִילְקוּ לְאֶרְקָא.

כְּשֶׁנִּוְרַד שֵׁת, סִילְקוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאָדָם
הִרְאֵשׁוֹן לְמַעַל מִכָּל הָאֲרָצוֹת,
לְתַבֵּל. בְּמָקוֹם אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, בְּחִבְרוֹן. וְשֵׁם
חָצַב לוֹ קֶבֶר, וְעָשָׂה מַעְרָה לְפָנָיו מִמַּעְרָה,
סְמוּךְ לְגֵן עֵדֶן. וְשֵׁם הִיָּתָה קְבוּרָתוֹ. וְקְבוּרַת
אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, וְהָאֲמָהוֹת.

רַבִּי קִיסְמָא אָמַר, מַעְרַת הַמַּכְפֵּלָה, סְמוּךְ
לְפֶתַח גֵּן עֵדֶן. בְּשַׁעַר שְׁמֵתָה חוּהָ, בְּאֵת
אָדָם לְקַבְרָה שָׁם. וְשֵׁם הַרִיחַ, מִרְיָחוֹת גֵּן עֵדֶן,
בְּאוֹתוֹ הַרִיחַ שְׁהִיָּה שָׁם. רָצָה לְחַצוֹב יוֹתֵר,
יָצָתָה בַּת קוֹל וְאָמְרָה דִּיִּיךְ. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה עֲמַד,
וְלֹא חָצַב יוֹתֵר, וְשֵׁם נִקְבְּרָה. מִי נִתְעַסֵּק בּוֹ. שֵׁת
בְּנוֹ, שֶׁהוּא הָיָה בְּדַמּוֹתוֹ וּבְצִלְמוֹ.

אָמַר רַבִּי רְחוּמַאי, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתְעַסֵּק
בּוֹ כְּשֶׁנּוֹצֵר, וְנִתְעַסֵּק בּוֹ כְּשֶׁמֵּת. וְלֹא הָיָה
מִי שִׂוְדַע בּוֹ, עַד שֶׁבָּא אַבְרָהָם אֲבִינוֹ עָלָיו

אָמַר רַבִּי רְחוּמַאי, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתְעַסֵּק בּוֹ כְּשֶׁנּוֹצֵר, וְנִתְעַסֵּק בּוֹ כְּשֶׁמֵּת. וְלֹא הָיָה מִי שִׂוְדַע

תְּשׁוּבָה וּמֵתוּ. אָבֵל אִם לֹא הִרְהִירוּ
לְעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה וְלֹא עָשׂוּ
תְּשׁוּבָה, עָלֵיהֶם הַפְּסוּק אָמַר
(ישעיה סו) וַיֵּצְאוּ וַרְאוּ בַּפְּגְרֵי
הָאֲנָשִׁים הַפּוֹשְׁעִים בִּי וּגּוֹ'.

וְאָמַר רַבִּי רְחוּמַאי, כְּשֶׁגִּירָשׁ
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת אָדָם
הִרְאֵשׁוֹן מִגֵּן עֵדֶן, נִתְיָרָא מִמְדוּר
זֶה הַנִּקְרָא אֶרֶץ תַּחְתִּית, מִפְּנֵי
שְׂאִין לוֹ שִׁיעוּר, וְעַל זֶה נֶאֱמַר (איוב
י כב) אֶרֶץ עֲפָתָה כְּמוֹ אֶפֶל צְלָמוֹת
וְלֹא סְדָרִים וְתַפֵּעַ כְּמוֹ אֶפֶל.

מָה עָשָׂה? עָשָׂה תְּשׁוּבָה וְנִכְנַס
בְּמִי גִיחוּן עַד צְוָארוֹ. וְהַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא חָס עָלָיו וְסִילְקוּ לְמָקוֹם
הַנִּקְרָא אֲדָמָה, שְׁהִיא אַחַת
מִשְׁבַּעֲה אֲרָצוֹת, וְשֵׁם הוֹלִיד אֶת
קִיִּן וְהִבֵּל.

כְּשֶׁתָּרַג קִיִּן אֶת הֵבֶל, גָּזַר עָלָיו
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהִיּוֹת נֶעַ וְנָד
בְּאֶרֶץ. מָה פְּתִיב? (בראשית ד יד) הֵן
גִּרְשַׁת אוֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה
וּגּוֹ', וְהִיִּיתִי נֶעַ וְנָד בְּאֶרֶץ.
וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא קָבְלוֹ
בְּתְשׁוּבָה, וְסִילְקוּ לְאֶרְקָא.

כְּשֶׁנִּוְרַד שֵׁת, סִילְקוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְאָדָם הִרְאֵשׁוֹן לְמַעַל מִכָּל
הָאֲרָצוֹת, לְתַבֵּל. בְּמָקוֹם אֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל, בְּחִבְרוֹן. וְשֵׁם חָצַב לוֹ
קֶבֶר, וְעָשָׂה מַעְרָה לְפָנָיו מִמַּעְרָה,
סְמוּךְ לְגֵן עֵדֶן. וְשֵׁם הִיָּתָה
קְבוּרָתוֹ, וְקְבוּרַת אַבְרָהָם יִצְחָק
וְיַעֲקֹב וְהָאֲמָהוֹת.

רַבִּי קִיסְמָא אָמַר, מַעְרַת
הַמַּכְפֵּלָה סְמוּךְ לְפֶתַח גֵּן עֵדֶן.
בְּשַׁעַר שְׁמֵתָה חוּהָ בְּאֵת
אָדָם לְקַבְרָה שָׁם, וְשֵׁם הַרִיחַ מִרְיָחוֹת
גֵּן עֵדֶן. בְּאוֹתוֹ הַרִיחַ שְׁהִיָּה שָׁם.
רָצָה לְחַצוֹב יוֹתֵר, יָצָא בַּת קוֹל
וְאָמְרָה: דִּיִּיךְ. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה עֲמַד,
וְלֹא חָצַב יוֹתֵר, וְשֵׁם נִקְבְּרָה. מִי
נִתְעַסֵּק בּוֹ? שֵׁת בְּנוֹ, שֶׁהוּא הָיָה
בְּדַמּוֹתוֹ וּבְצִלְמוֹ.

אָמַר רַבִּי רְחוּמַאי, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתְעַסֵּק בּוֹ כְּשֶׁנּוֹצֵר, וְנִתְעַסֵּק בּוֹ כְּשֶׁמֵּת. וְלֹא הָיָה מִי שִׂוְדַע